

Sprawozdanie

Wydziału krajowego do projektu organizacyi zarządu dróg krajowych, tudzież projektu przepisów dotyczących administracyi drogowej dla dróg publicznych nie-eraryalnych.

Wysoki Sejmie!

Gdy zarząd dróg krajowych przeszedł z dniem 1. stycznia 1868. roku na Wydział krajowy, okazuje się potrzeba zastąpienia organizmu rządowego, który dotąd do wykonywania owego zarządu służył, organizmem krajowym.

Według §. 24. ustawy drogowej z dnia 18. sierpnia 1866. prowadzi Wydział krajowy cały techniczny i ekonomiczny zarząd dróg krajowych.

Aby temu zadaniu mógł odpowiedzieć, potrzebne mu są organa pomocnicze w obu tych kierunkach zarządu.

Jako takie organa proponuje Wydział krajowy w §. 1. załączonego ./· projektu organizacyi zarządu dróg krajowych: własny oddział budowniczy, wydziały powiatowe, inspektorów drogowych, inżynierów powiatowych, nadzorców drogowych i drożników.

W następnych zaś §§. tegoż projektu oznacza się zakres czynności tych organów i wzajemny ich stosunek służbowy.

Poruczenie wydziałom powiatowym w myśl §. 27. ustawy drogowej bezpośredniego zarządu dróg krajowych w drodze delegacyi, jeśliby Wydział krajowy uznał tego potrzebę, wypływa z rozległości naszego kraju.

Zachowanie zaś instytucyi inspektorów drogowych i rozwinięcie onejże jest wynikiem dotychczasowego doświadczenia, którą instytucyę za bardzo zbawienną uznało.

Że bez własnego oddziału budowniczego zarząd techniczny dróg krajowych byłby niemożliwym, to nie potrzebuje dowodzenia. Jeżeli zaś Wydział krajowy nadto proponuje własnych inżynierów exponowanych po powiatach, czyni to Wydział dla tego, iż jak się z dołączonych rokowań z rządem krajowym okazało, używanie rządowych inżynierów do czynności przy drogach krajowych, niemniejby kosztowało, jak przyjęcie własnych inżynierów, pominiawszy niedogodności, jakie przy używaniu inżynierów rządowych z kolizyi ich służby rządowej ze służbą krajową powstaćby mogły.

Co się zaś tyczy przepisów drogowo-administracyjnych, Wydział krajowy starał się w projekcie swym $\frac{2}{2}$ tak urządzić administracyę drogową, aby w niej obok ładu i sprężystości najściślejsza istniała kontrola.

Co wysłuchawszy Wydział przedkłada Wysokiemu Sejmowi załączone tu projekta:

1. o organizacyi zarządu dróg krajowych;

2. o przepisach dotyczących administracyi drogowej dla dróg publicznych nie-eraryalnych z prośbą, by

Wysoki Sejm takowe w uchwałę zamienić raczył

Leon książę Sapieha w. r.

Marszałek krajowy.

Floryan Ziemiałkowski w. r.

Sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

We Lwowie dnia 11. sierpnia 1868. roku.

L. W. 1449/1868.

Blank page

Projekt,

organizacyi zarządu dróg krajowych.

§. 1.

Organa zarządu dróg krajowych.

Wydział krajowy wykonywa zarząd ekonomiczny i techniczny dróg krajowych (§. 24 ustawy drog. z dnia 18. sierpnia 1866. Dz. ust. i rozp. r. 1866. cz. VII.) za pomocą następujących organów:

- a) swego oddziału budowniczego,
- b) wydziałów powiatowych,
- c) inspektorów drogowych,
- d) inżynierów powiatowych,
- e) nadzorców drogowych,
- f) droźników.

§. 2.

a) Oddział budowniczy Wydziału krajowego.

Wydział krajowy używa swego oddziału budowniczego w sprawach drogowych do wszystkich czynności wymagających specjalnych technicznych wiadomości.

Do takich należą w szczególności:

- a) pomiary wszelkiego rodzaju,
- b) wypracowania, zbadania i poprawy planów budownicznych, obliczeń potrzeb materiałów (przedmiaru), kosztorysów itd.,
- c) nadzór i fachowa kontrola nad wykonaniem budowli,
- d) sprawdzenie rachunków pod względem technicznym,
- e) odbiór wykonanych robót (kollaudacya) i zbadania aktu kollaudacyjnego,
- f) nadzór nad stanem istniejących budowli krajowych,
- g) utrzymanie ewidencji środków komunikacyjnych w kraju.

§. 5.

b) Wydziały powiatowe.

Na podstawie §. 27. 3. ustawy drogowej, wydział powiatowy prowadzi bezpośredni zarząd powierzony mu co do pewnej przestrzeni dróg krajowych pod zwierzchnim kierunkiem Wydziału krajowego.

§. 4.

Wydział powiatowy używa do zarządu dróg krajowych inspektorów drogowych, inżynierów, nadzorców drogowych i droźników.

§. 5.

c) Inspektorowie drogowi.

Wydział krajowy w celu zabezpieczenia kontroli publicznej nad drogami krajowemi, mianować będzie dla tychże bezpłatnych inspektorów drogowych, a to na przedstawienie wydziału powiatowego z pomiędzy obywateli zaufania godnych i w pobliżu drogi krajowej stale zamieszkałych.

§. 6.

Na dłuższej przestrzeni jednej i tej samej drogi krajowej może być stosownie do potrzeby dwóch lub więcej inspektorów.

§. 7.

d) Inżynierowie powiatowi.

Inżynierowie powiatowi mianowani przez Wydział krajowy, nadzorują drogi krajowe pod względem technicznym i administracyjnym w przydzielonych sobie powiatach i kierują budową tychże.

§. 8

Każdemu inżynierowi powiatowemu przydzieloną będzie najmniej 20 milowa przestrzeń drogi krajowej, przyczem przestrzegać należy, ażeby w granicach jednego powiatu dwom inżynierom czynności poruczane nie były.

§. 9

Inżynier powiatowy odnosi się we wszystkich sprawach administracyjnych i technicznych do Wydziału krajowego za pośrednictwem dotyczącego wydziału powiatowego.

W wypadkach zaś nadzwyczajnych, jakoteż zwłoki niedozwalających, bezpośrednio do Wydziału krajowego.

§. 10.

e) Nadzorcy drogowi.

Na nadzorców drogowych przy drogach krajowych będą przedewszystkiem przyjmowane takie osoby, które się wykażą z fachowego technicznego wykształcenia.

§. 11.

Każdemu nadzorcy drogowemu porucza się pewna przestrzeń drogi krajowej, zależna od ogólnej długości drogi od miejscowych stosunków, od konstrukcyi drogi i na niej znajdujących się przedmiotów.

§. 12.

Każdy nadzorca drogowy winien zamieszkiwać, o ile możliwości w pośrodku przydzielonej mu przestrzeni i w pobliżu inspektora drogowego.

§. 13.

Nadzorca drogowy podlega:

- 1) wydziałowi powiatowemu,
- 2) inspektorowi drogowemu,
- 3) inżynierowi powiatowemu.

§. 14.

f) Droźnicy.

Droźnicy są to miesięcznie płatni robotnicy przy drogach krajowych, zatem ludzi zdolnych do pracy należy wyłącznie na droźników wybierać.

§ 15.

Wydział powiatowy przyjmuje droźników w wyznaczonej przez Wydział krajowy ilości i oddala niezdatnych, nie wypełniających swe powinności lub przekraczających przepisy.

§. 16.

Droźnicy podlegają bezpośrednio nadzorcy drogowemu.

§ 17.

Wszelkie uboczne zatrudnienia powodujące zażądanie służby, są droźnikom bez wyjątku zakazane.

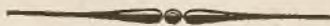
§. 18.

Każdy drożnik przy drodze krajowej powinien być zaprzysiężony przez Wydział powiatowy.

§. 19.

Na przestrzeni jednej mili ustanowionych będzie dwóch drożników.

Wyjątki od tej reguły zachodzić mogą ze względu na sztuczne i kosztowniejsze budowy, silny ruch na drogach krajowych i wydarzające się częściej usuwania się ziemi powodzie również i ze względu na mniej frekwentowaną przestrzeń.

Projekt

przepisów administracyi drogowej dla dróg publicznych nie-eraryalnych.

Ogólne postanowienia.

§. 1.

Gdy drogi krajowe z natury swojej służyć mają interesom całego kraju t. j. utrzymywać połączenie znamienitych miejsc między sobą lub z głównymi komunikacyami (kolejami, rzekami, szosami), z sąsiednimi krajami koronnymi lub z zagranicą w interesie nie samego tylko miejscowego obrotu, przeto z istniejącymi obecnie drogami krajowymi, które nie posiadają tych warunków, postąpi się według postanowień §. 23. 2. ust. drog. z dnia 18. sierpnia 1866. (Dziennik ustaw i rozporz. kraj. z roku 1867, część VII.)

§. 2.

O szerokości każdej budować się mającej drogi krajowej i o sposobie jej założenia stanowi Wydział krajowy.

§. 5.

W razach udzielonego wsparcia z funduszu krajowego dla dróg powiatowych lub gminnych, Wydział krajowy może zastrzedz sobie wpływ na sposób budowania zapomożonej drogi lub szczególnego na niej przedmiotu i zażądać przedłożenia rachunków z uskuteczionych robót.

§. 4.

Wydział krajowy pozwoli na ustanowienie myta na tych tylko drogach powiatowych lub gminnych, które służą do połączenia ważniejszych miejsc powiatu między sobą lub z innymi ważnymi komunikacyami, jakoto drogami eraryalnymi, krajowymi kolejami żelaznymi i t. d., których istnienie jest w interesie ruchu handlowego jednego lub więcej powiatów lub gmin, które mieć będą wskazaną przez Wydział krajowy szerokość i wymagany przezeń sposób oszutrowania.

§. 5.

Wydział krajowy może udzielić zezwolenia, ażeby inżynierowie exponowani lub nadzorcy drogowi w sprawach dróg krajowych użyci byli przez wydziały powiatowe do czynności dróg powiatowych lub gminnych. Co do wynagrodzenia wydatków podróży i dyet mają się wydziały powiatowe porozumieć z wezwanym inżynierem lub nadzorcą drogowym.

§. 6.

Wydziały powiatowe są obowiązane z końcem grudnia każdego roku administracyjnego Wydziałowi krajowemu donieść za pomocą tabelarycznego wykazu, które części dróg powiatowych i w jakiej długości są wybudowane, jakie uchwały powzięto względem przedsiębrania budowy nowych dróg powiatowych i gminnych, jakich wydatków wymaga utrzymanie istniejących dróg powiatowych, i jaki był dochód z myta, ażeby Wydział krajowy był w możności ułożenia pewnej i dokładnej mapy dróg i zebrania wszystkich wa-

żnych, utrzymania dróg powiatowych dotyczących, statystycznych dat, które przy rozprawach Reprezentacyi kraju w sprawach komunikacyi publicznych są potrzebne i na uchwały teje wpływ mieć mogą.

§. 7.

Oddział budowniczy.

Oddział budowniczy objawia swe zdanie przed ostatecznem załatwieniem każdej sprawy, wymagającej technicznych fachowych wiadomości.

§. 8.

Wydział krajowy może urzędników oddziału budowniczego wysłać w sprawach wchodzących w zakres umiejętności technicznej. Ci składają relacyę z przedsięwziętych komisji.

§. 9.

Wydziały powiatowe.

Wydział krajowy może poruczyć w drodze delegacyi wydziałowi powiatowemu w myśl §. 27. 3. ustawy drogowej przeprowadzenie rozpraw w celu wydzierżawienia myt drogowych, mostowych i przewozowych, tudzież przedsiębiorstw konserwacyjnych, dostawy materyałów i zwiru, niemniej nadzór czynności przedsiębiorców i dzierżawców i wykonywanie odbiorów (kollaudacye).

§. 10.

Roboty i dostawy bądź do budowy nowych, bądź do konserwacyi istniejących dróg krajowych, należy zawsze przeprowadzać w drodze przedsiębiorstw za pomocą licytacji i ugód; zatem robót i dostaw pod własnym zarządem (regie) należy ile możności unikać. Roboty i dostawy powyższe mogą tylko w ten czas pod własnym zarządem być wykonywane, jeżeliby umowy z przedsiębiorcami do skutku nie przysły, lub jeżeli sam przedmiot robót nie da się poprzednio rozmierzyć lub obliczyć.

§. 11.

Kto w publicznem, rządowem lub krajowem przedsiębiorstwie kontrakt złamał, przypuszczonym do licytacji być nie może.

§. 12.

Wydział powiatowy zarządzi, ażeby wszystkie licytacye wcześniej i należycie tak w swoim, jak i w sąsiednich powiatach zwłaszcza też gminom publikowane były.

§. 13.

Licytacye należy przeprowadzić za pomocą pisemnych w tajemnicy zachowanych ofert, (deklaracyi) i zastępujących takowe protokolarnych oświadczeń gmin.

§. 14.

Każda oferta musi być opieczętowaną i znaczoną zewnątrz nazwiskiem lub firmą przedsiębiorcy i ma zawierać imię i nazwisko, mieszkanie i zatrudnienie oferenta, tudzież i ofiarowaną względnie żadaną sumę, liczbami i literami wyraźnie wypisaną, następnie przy ofercie dołączyć należy 10 procentowe wadium albo urzędowe stwierdzenie, że takowe złożone zostało w wydziale powiatowym, które to wadium w razie zatwierdzenia oferty jako kaucya zatrzymane będzie. Nakoniec oświadczenie, że licytujący poddaje się wszystkim, tak ogólnym, jak i szczegółowym warunkom licytacyjnym.

§. 15.

Każda oferta na dostawę konserwacyjnego materyału do pokrycia dróg krajowych,

albo na dostawę materiału kamiennego do budowy nowych lub do restauracji istniejących dróg powinno także zawierać zobowiązanie się przedsiębiorcy, iż w razie wyłączenia poszczególnych przestrzeni drogi, na rzecz gmin, których oferty względem tych przestrzeni przyjęte zostaną, przedsiębiorca wykona dostawę na resztę przestrzeni po cenach przez siebie ofiarowanych.

§. 16.

Przy wydzierżawieniu dostawy kamienia i żwiru będą miały gminy o ile możliwości pierwszeństwo przed innymi przedsiębiorcami.

§. 17.

Gminy są wolne od składania kaucyi, wszelako członkowie teje odpowiadają niepodzielnie za niedotrzymanie zobowiązań. Członkowie gminy, którzy imieniem teje w pertraktacjach udział biorą mają się wykazać pełnomocnictwem ustawami przepisaniem.

§. 18.

W oznaczonym dniu i godzinie otwiera komisya licytacyjna w obecności dwóch świadków i obecnych przedsiębiorców wszystkie oferty i rezultat tychże zapisuje w licytacyjnym protokole.

§. 19.

Zatwierdzenie wyniku licytacji i kontraktu, tudzież asygnacya wypłat przedsiębiorcom należy do Wydziału krajowego. Wydział krajowy przy zatwierdzeniu powodować się będzie tak wysokością ofiarowanej ceny, jak i gwarancją jaką podaje osoba przedsiębiorcy.

§. 20.

Inżynierom i nadzorcom drogowym zabrania się najsurowiej wszelkiej spółki i umowy z przedsiębiorcami drogowymi. Przystępstwa podobnego rodzaju będą karane niezwłocznem wydalaniem ze służby.

§. 21.

Odbiór robót i dostaw uskutecznia komisya złożona z delegata wydziału powiatowego, dotyczącego inspektora drogowego i inżyniera albo nadzorey drogowego.

§. 22.

Na wypłatę należności za pomniejsze roboty przy drogach krajowych, Wydział krajowy asygnuje wydziałowi powiatowemu zaliczkę w dotyczącej kasie podatkowej, a z otrzymanej zaliczki wydział powiatowy winien będzie wyrachowywać się w sposób należyty.

§. 23.

Wydział powiatowy przedkłada Wydziałowi krajowemu:

a) z końcem grudnia każdego bieżącego roku:

1) Listę służbową w powiecie znajdujących się nadzorców drogowych. Listy służbowe sporządzone będą według wzoru zawartego w ustanowie służby krajowej. Rubryki kwalifikacyi wypełnione będą przez prezesa rady powiatowej i dotyczącego inspektora drogowego.

2) Wykaz niższej służby drogowej w powiecie przy drogach krajowych.

b) z końcem czerwca i grudnia każdego roku:

3) Wykaz ilości i stanu drzew wysadzonych przy drogach krajowych.

- 4) Wykaz przeciętnych cen robocizny przy zgartywaniu śniegu z trzechletniego peryodu celem wymierzenia zaliczki na ten sam wydatek w następnej zimy.
- 5) Relację w razie śmierci inżyniera lub nadzorcy drogowego przy równoczesnem uwiadomieniu kasy, z której płacę pobierał.
- 6) Ceny robocizny i materyałów.

§. 24.

Wydział powiatowy wypełnia także następnne czynności:

- 1) Prowadzi dziennik dochodów i wydatków pieniężnych i przedkłada go Wydziałowi krajowemu miesięcznie w pierwszych trzech dniach następnego miesiąca.
- 2) Koramizuje dziennik przychodu materyałów, jakoteż i inwentarz sprzętów, rekwizytów, budynków i gruntów należących do drogi krajowej.

Dziennik ten i inwentarz prowadzą nadzorcy drogowi i przedkładają takowe wydziałowi powiatowemu kwartalnie za pośrednictwem inżyniera powiatowego, który je z dotyczącym inspektorem drogowym zatwierdza i potrzebnymi uwagami zaopatruje. Wydział powiatowy przedkłada co kwartał dziennik przychodu i rozchodu materyałów Wydziałowi krajowemu zaś inwentarz z końcem grudnia każdego roku.

§. 25.

Wydział powiatowy ma się starać, ażeby przy drogach krajowych i powiatowych sadzono aleje.

§. 26.

Przepisy względem sadzenia drzew przy drogach krajowych i powiatowych, a mianowicie rozporządzenie c. k. Namiestnictwa z d. 1. lipca 1856. l. 21056. obowiązują i nadal.

§. 27.

Służba drogowa ma mieć w swej pieczy drzewa te i chronić je od uszkodzeń, a gdzieby takowe zaszyły, przestępców oddać dotyczącej władzy do ukarania.

§. 28.

Inspektorowie drogowi.

Inspektor drogowy nadzoruje czynności urzędników i służby drogowej i podaje spostrzeżenia swoje do wiadomości wydziału powiatowego.

§. 29.

Inspektor drogowy czuwa nad tém, ażeby droga krajowa w dobrym stanie się znajdowała, i składa w tej mierze sprawozdanie swoje kwartalnie bezpośrednio Wydziałowi krajowemu.

§. 30.

Żaden niestały wydatek bądź w pieniądzech bądź w materyałach nie może być zrobiony bez zawiadomienia inspektora drogowego; dlatego mają być wszystkie raporta nadzorców drogowych dotyczące powyższych wydatków przez inspektora zatwierdzone tak co do potrzeby, jak co do wysokości wydatku.

§. 31.

Inspektor drogowy ma być obecnym przy każdym odbiorze robót i dostaw przez przedsiębiorców wykonanych, a przy podpisywaniu aktu kollaudacyjnego może poczynić uwagi, które za stosowne uzna.

§. 32.

Inspektor drogowy jest obowiązany wykonywać rozporządzenia wydziału powiatowego, dotyczące się administracji dróg krajowych.

§. 33.

Jeżeliby inspektor drogowy nie wypełniał swoich, przez kraj nań włożonych obowiązków, Wydział krajowy zamianuje na jego miejsce innego inspektora drogowego.

§. 34.

Inżynier powiatowy jest obowiązany najmniej raz na miesiąc powierzone mu w zarząd drogi krajowe objechać, stan tychże dokładnie zbadać, raporta nadzorca drogowego sprawdzić i z objazdu zdać sprawę dotyczącemu wydziałowi powiatowemu.

Inżynierowie powiatowi.

§. 35.

Inżynier powiatowy przedkłada Wydziałowi krajowemu:

- 1) Sumaryczny preliminarz wydatków na powierzone mu drogi krajowe, na następny rok najdalej do 15. listopada roku bieżącego.
- 2) Kosztorysy budowy konserwacyjnych na rok bieżący, sporządzone na podstawie preliminarza zezwolonego.
- 3) kwartalny wykaz stanu dostawy materiałów konserwacyjnych i prowadzonych budowy konserwacyj.
- 4) W razie uszkodzenia dróg przez wypadki elementarne sporządza inżynier kosztorys naprawy, który wydziałowi powiatowemu najdalej do 8 dni przedłożyć powinien.

§. 36.

Inżynier powiatowy prowadzi dziennik swoich czynności i dyspozycji wydanych i przedkłada go kwartalnie Wydziałowi krajowemu do przejrzania.

§. 37.

Wszystkie sprawozdania, wykazy i dzienniki inżyniera powiatowego dla Wydziału krajowego przeznaczone, mają temuż być pośrednio przez wydział powiatowy przedkładane.

§. 38.

Nadzorczy drogowi.

Nadzorca drogowy jest obowiązany wszystkie sprzęty, naczynia i inne rekwizyta drogowe, należące do jego przestrzeni bezpłatnie u siebie przechowywać. On jest za stratę każdej powyżej wymienionej rzeczy odpowiedzialny.

§. 39.

Wszystkie raporta w sprawach dróg krajowych składa nadzorca drogowy Wydziałowi powiatowemu, za pośrednictwem inżyniera powiatowego.

§. 40.

Każdy nadzorca drogowy będzie utrzymywał dla przydzielonej sobie przestrzeni księgi dochodów i wydatków pieniędzy i materiałów, jakoteż inwentarz rekwizytów.

§. 41.

Do wypłacania należności robotników otrzymuje nadzorca drogowy od Wydziału powiatowego zaliczki odpowiednie, z których miesięcznie ma składać rachunki udokumentowane.

§. 42.

Wszystkie wykazy wydatków pieniężnych i materiałów muszą być przez dotyczącego inspektora drogowego stwierdzone.

§. 43.

Nadzorca drogowy nadzoruje przydzielonych sobie droźników, ażeby swoją powinność wypełniali i dokłada starania, ażeby się obeznali z instrukcją służbową i przepisami policyi drogowej.

§. 44.

Nadzorca drogowy wymierza kary na droźników zaniedbujących swe powinności lub przekraczających przepisy.

Karami takimi mogą być:

- 1) napomnienie,
- 2) odciążenie płacy dwudniowej.

O nałożonej karze na droźnika złoży nadzorca drogowy sprawozdanie wydziałowi powiatowemu, któremu w tej mierze ostateczne orzeczenie przysłuży.

§. 45.

Nadzorca drogowy jest obowiązany przynajmniej cztery razy na miesiąc całą mu przydzieloną przestrzeń, o ile możności pieszo zwiedzić.

§. 46.

Nadzorca drogowy dogląda przedsiębiorców w ich czynnościach i składa raport w tej mierze wydziałowi powiatowemu za pośrednictwem inżyniera powiatowego.

§. 47.

Droźnicy.

Obowiązkiem droźnika jest uskutecznić wszystkie pomniejsze naprawy na całej powierzzonej mu przestrzeni drogi, obchodzić ją i doglądać wyjąwszy w ten czas, jeżeli jaka robota wymagać będzie jego stałej obecności w jednym miejscu drogi. W ogóle powinien droźnik zawsze znajdować się na swej przestrzeni.

§. 48.

Droźnicy, którzy nieposłuszeństwem albo pijaństwem lub innymi nałogami wykraczają, lub obowiązków swoich nie wypełniają, zostają, gdy nie pomogą kary §. 44., ze służby wydaleny.

§. 49.

Przy robotach w własnym zarządzie wykonanych, nadzorują droźnicy robotników.

§. 50.

Dalsze postanowienia o poszczególnych pracach, mianowicie technicznych, Wydział krajowy wyda w osobnych instrukcyach dla inżynierów, nadzorców drogowych i droźników.

